

Piotr ZIERKE*

WYKORZYSTANIE DZIEDZICTWA ARCHITEKTONICZNEGO DO PODNIESIENIA JAKOŚCI ŚRODOWISKA ŻYCIA CZŁOWIEKA NA TERENACH PODMIEJSKICH

Wyludnianie się polskich miast i nadmierne osadnictwo na terenach podmiejskich wywiera niekorzystny wpływ na środowisko człowieka. Ekspansja niskiej jakości zabudowy niezwiązanej pod względem architektonicznym i urbanistycznym z miejscem lokalizacji oraz inwestycje realizowane w sposób negujący zasady zrównoważonego rozwoju i nastawione w pierwszej kolejności na zysk, a nie na komfort życia przyszłych mieszkańców prowadzą do degradacji tradycyjnych przestrzeni wiejskich oraz potęgują problemy ekologiczne, społeczne i ekonomiczne. Na proces ten wpływają także takie czynniki jak niska jakość prawa, błędy planistyczne i projektowe, brak właściwego nadzoru nad procesem budowlanym oraz niska świadomość architektoniczna ludności w Polsce. Napór chaotycznej i niezwiązanej z miejscem lokalizacji nowoczesnej zabudowy prowadzi równocześnie do utraty wielowiekowej spuścizny architektonicznej i urbanistycznej terenów podmiejskich oraz zaburzenia lokalnej tożsamości.

W pracy zaprezentowano wyniki badań zrealizowanych na terenie aglomeracji poznańskiej, których głównym celem jest zwrócenie uwagi na niekorzystne trendy w środowisku życia człowieka oraz podniesienie świadomości architektonicznej użytkowników przestrzeni na terenach podmiejskich poprzez zdefiniowanie tradycyjnych form architektonicznych i próbę zastosowania ich w nowoczesnym budownictwie. Działania te mają w konsekwencji doprowadzić do przypomnienia lokalnych tradycji budowlanych oraz przywrócić tożsamość architektoniczną i spójność estetyczną terenów podmiejskich. Przedstawiono także pozytywne przykłady współczesnych realizacji architektonicznych i urbanistycznych, które poprzez wykorzystanie spuścizny architektonicznej miejsca lokalizacji podnoszą jakość przestrzeni w której żyją ludzie, oraz służą szeroko pojętej idei zrównoważonego rozwoju.

spuścizna architektoniczna, lokalne formy architektoniczne, tożsamość architektoniczna

* Politechnika Poznańska, Wydział Architektury, Instytut Architektury i Planowania Przestrzennego.

1. WPROWADZENIE

Wyludnianie się polskich miast i nadmierne osadnictwo szczególnie widoczne w ostatnich latach na obszarach podmiejskich wywiera niekorzystny wpływ na środowisko człowieka. Władze samorządowe przeznaczają nadmierną ilość terenów pod zabudowę mieszkaniową głównie kosztem gruntów ornych¹, a następnie nie nadążają z realizacją niezbędnej infrastruktury technicznej, transportowej, czy społecznej. Co więcej wadliwe prawo powoduje, że w efekcie wprowadzania regulacji przestrzennych, np. miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego samorządy są narażone na wypłaty potężnych odszkodowań związanych choćby z wykupem terenów pod wspomnianą infrastrukturę. Opisany powyżej proces jest jedną z przyczyn powstawania zwłaszcza na terenach podmiejskich dużej ilości zabudowy niezwiązanej pod względem architektonicznym i urbanistycznym z miejscem lokalizacji i realizowanej w sposób negujący zasady zrównoważonego rozwoju. Budownictwo nastawione w pierwszej kolejności na zysk, a nie na komfort życia przyszłych mieszkańców prowadzi do degradacji tradycyjnych przestrzeni wiejskich oraz skutkuje pojawieniem się problemów ekologicznych, społecznych i ekonomicznych. Oprócz wadliwego prawa na opisywany proces wpływają także takie czynniki jak błędy planistyczne i projektowe, brak właściwego nadzoru nad procesem budowlanym, niska świadomość architektoniczna ludności w Polsce oraz zmagania różnych grup realizujących własne interesy na terenach podmiejskich. Dominacja deweloperów spowodowała, że tereny inwestycyjne aglomeracji poznańskiej zajmowane są najczęściej przez najbardziej efektywną ekonomicznie i najgęstszą zabudowę jednorodziną, zwykle szeregową lub wielorodzinną, w której obszary zielone, rekreacyjne, oświatowe, czy kulturalne widoczne są często jedynie na wizualizacjach. Upadek planowania przestrzennego doprowadził do sytuacji, w której lokalizacja nowych budynków nie ma nic wspólnego z założeniami urbanistyki, lecz często jest wynikiem losowych podziałów własnościowych na odroblnianych polach uprawnych. Inwestycje zrealizowane w sposób opisany powyżej oraz negujące zasady zrównoważonego rozwoju wpływają niekorzystnie na zachowanie historycznej tkanki urbanistycznej terenów podmiejskich, a nadmierna ilość bezstylowej i chaotycznej zabudowy powoduje degradację i zanikanie wielowiekowej spuścizny architektonicznej miejsca lokalizacji.

¹ według danych zawartych w artykule W. Bonenberga „Urban sprawl jako zagrożenie tożsamości miasta” w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego obowiązujących w 2011 r. na terenach aglomeracji poznańskiej prognozowany przyrost terenów przeznaczonych pod zabudowę wynosił średnio 12,47%, natomiast spadek powierzchni gruntów ornych wynosił 15,5 %. [1, s.9-10].

W pracy zaprezentowane zostaną wyniki badań przeprowadzonych na terenie powiatu poznańskiego, których głównym celem było zwrócenie uwagi na niekorzystne trendy w środowisku człowieka oraz podniesienie świadomości architektonicznej użytkowników przestrzeni na terenach podmiejskich poprzez zdefiniowanie tradycyjnych form architektonicznych i próbę zastosowania ich w nowoczesnym budownictwie. Przedstawione zostaną także pozytywne przykłady współczesnych realizacji architektonicznych i urbanistycznych, które poprzez wykorzystanie dziedzictwa architektonicznego miejsca lokalizacji podnoszą jakość przestrzeni, w której żyją ludzie oraz służą szeroko pojętej idei zrównoważonego rozwoju.

Rys. 1. Nowy budynek mieszkalny jednorodzinny wybudowany pośrodku pola, Skórzewo 2016 r., źródło: P. Zierke

2. RELACJE MIĘDZY ARCHITEKTURĄ WSPÓŁCZESNĄ A TRADYCYJNĄ

Opisane w poprzednim rozdziale obserwacje zdają się potwierdzać, że sytuacja przestrzenna na terenie aglomeracji poznańskiej jest zła i wywiera wpływ zarówno na ład przestrzenny obszarów zajmowanych przez nową zabudowę, jak i na stan techniczny oraz rolę w przestrzeni architektury tradycyjnej. W celu weryfikacji spostrzeżeń przeprowadzono analizę stopnia odniesienia architektury współczesnych budynków mieszkalnych do tradycyjnych form rejonu lokalizacji. Niezbędna okazała się w tym miejscu odpowiedź na pytanie, czym jest architektura współczesna, a czym architektura tradycyjna. O ile mniej kłopotów sprawia zdefiniowanie ram czasowych architektury współczesnej i najczęściej rozumiemy przez nią budynki powstałe po drugiej wojnie światowej, a więc po 1945 r., to dużo większym problemem jest zdefiniowanie architektury tradycyjnej. Z pewnością do tego typu

obiektów o funkcji mieszkalnej można zaliczyć dwory, pałace i zamki, których do tej pory zachowało się w Wielkopolsce prawie 1200² i zostały zbudowane w różnych stylach i technikach budowlanych. Wiele ciekawych obiektów tradycyjnych o charakterze mieszkalnym możemy oglądać także w Wielkopolskim Parku Etnograficznym w Dziekanowicach, w skansenach w Osieku nad Notecią, Wolsztynie czy w Russowie koło Kalisza. Na obszarze województwa wielkopolskiego znajdują się także przykłady obiektów stanowiących świadectwo wielowiekowej wielokulturowości tych terenów. W rejestrze zabytków województwa wielkopolskiego znajduje się ponad tysiąc domów i chałup oraz zagród. Podane powyżej przykłady stanowią jedynie część obiektów, które spełniają definicję architektury tradycyjnej.³

Ze względu na wąski i specyficzny obszar badań postanowiono, że obiektami tradycyjnymi będą wszystkie obiekty, które na analizowanym terenie zostały wpisane do rejestru zabytków województwa wielkopolskiego.

Wspomnianą wcześniej analizę stopnia odniesienia architektury współczesnych budynków mieszkalnych do lokalnych tradycji architektonicznych przeprowadzono w miejscowości Gołęczewo, gdyż znajduje się w niej najwięcej budynków mieszkalnych wpisanych do rejestru zabytków spośród wszystkich wsi zlokalizowanych na terenie aglomeracji poznańskiej. Gołęczewo zostało pod koniec XIX w. wykupione z rąk polskich, a następnie przekazane osadnikom pruskim. Nowa zabudowa została zaprojektowana zgodnie z pruskimi założeniami, co wyrażało się m.in. w kolorystyce budynków. Obecnie na terenie miejscowości znajduje się ok. 350 budynków mieszkalnych, z czego 39 jest wpisanych do rejestru zabytków. Z uwagi na fakt, że wśród współczesnej zabudowy terenów podmiejskich dominuje budownictwo mieszkaniowe to właśnie te obiekty stały się przedmiotem badań. Analizie poddano 34 obiekty zabytkowe, oraz 90 obiektów współczesnych wybudowanych na terenie Gołęczewa między 1945 r. a 2015 r.

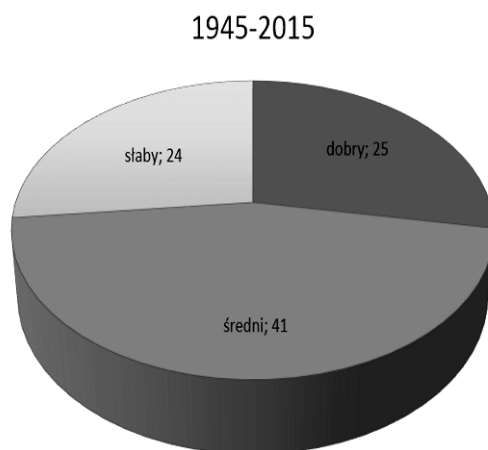
Przeanalizowano elementy składające się na formę budynków i ich oddziaływanie w przestrzeni. Były to: położenie budynku w stosunku do drogi, parametry wysokości, długości i szerokości bryły, cechy charakterystyczne dachów, ścian, stolarki okiennej i drzwiowej, płotu, detale architektoniczne. W następstwie bada-

² zobacz: Zierke P., Aktywizacja dworów, pałaców i zamków w Wielkopolsce – osiągnięcia i sukcesy, Kulturowe i cywilizacyjne postawy Polaków: Krajobraz jako dorobek kulturowy, Lublin, Wydział Ogrodnictwa i Architektury Krajobrazu, Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie 2015, s. 116.

³ w Krakowskiej Karcie Architektury Regionalnej [7, s.8] tradycyjna architektura regionu zdefiniowana została jako wyraz „*nawarstwienia wielowiekowych doświadczeń człowieka w zmaganiu z tworzywem w konkretnych warunkach środowiskowych. Formy regionalne są silnie sprzęgnięte w świadomości ludzkiej z charakterem krajobrazu. Są znakiem kulturowej odrębności regionu. Kształtowanie przestrzeni architektonicznej, w zgodzie z naturą materiału i środowiska przy jednoczesnej akceptującej postawie wobec odziedziczonych wzorców, doprowadziło na pewnym etapie do wytworzenia się obszarowej jednorodności uformowań.*”

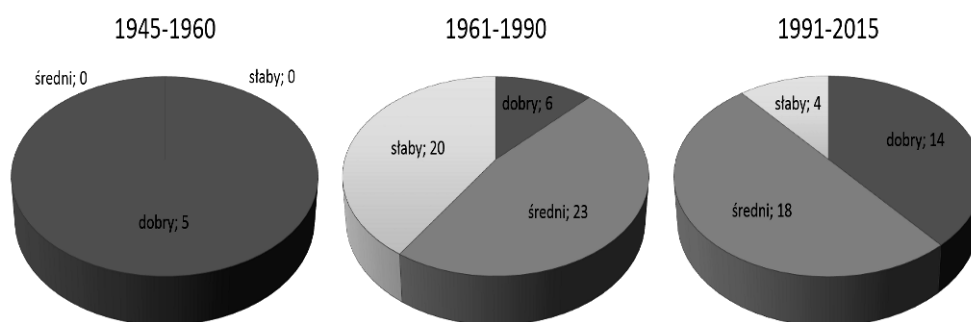
nia ankietowego przeprowadzonego wśród architektów i studentów Wydziału Architektury Politechniki Poznańskiej, którzy w ramach zajęć z Projektowania Architektury Wiejskiej projektowali obiekty odwołujące się do tradycyjnych form miejsc lokalizacji wprowadzono współczynniki określające ważność analizowanych elementów. Wyniki otrzymano po zsumowaniu iloczynów współczynników i punktów przyznanych w zależności od stopnia odwołania do tradycyjnej architektury.

W rezultacie badania przeprowadzonego zarówno dla obiektów tradycyjnych, jak i współczesnych, określono budynki, które słabo (są to budynki, w których przeważają elementy obce), średnio (budynki, w których nieznacznie przeważają elementy odwołujące się do tradycyjnych form) i dobrze (budynki współczesne, które osiągnęły wynik równy lub większy od najgorszego wyniku uzyskanego przez obiekty tradycyjne) odwołują się do tradycyjnych form miejsca lokalizacji. Na 90 przeanalizowanych obiektów współczesnych 25 dobrze odwoływało się do tradycyjnych form miejsca lokalizacji, 41 – średnio, a 24 słabo. Wyniki badania okazały się bardziej interesujące po wprowadzeniu podziału na czas powstania obiektów współczesnych. Wszystkie spośród 5 przeanalizowanych budynków powstałych między 1945 r. a 1960 r. dobrze odwoływały się do tradycji. Na 49 obiektów wybudowanych między 1961 r. i 1990 r. tylko 6 odwoływało się dobrze do tradycyjnych form miejsca lokalizacji, 23 – średnio, a aż 20 słabo. Po przeanalizowaniu 36 budynków najnowszych powstałych po 1990 r. okazało się, że tylko 4 z nich odwołują się słabo do tradycji budowlanych miejsca lokalizacji, 18 – średnio, a 14 – dobrze.

Rys. 2. Stopień odwołania budynków współczesnych do tradycyjnych form architektury lokalnej w latach 1945-2015, źródło: P. Zierke

Wyniki pokazują, że prawie 28% obiektów współczesnych dobrze odwołuje się do miejsca lokalizacji i prawie tyle samo (27%) słabo. Analiza obiektów z podziałem na czas powstania wskazuje na pozytywną tendencję w stopniu odwołania budynków najnowszych zwłaszcza w porównaniu z najgorszym pod tym względem okresem lat sześćdziesiątych, siedemdziesiątych i osiemdziesiątych XX w. Poprawa jest z pewnością następstwem wpisania większości obecnych obiektów zabytkowych do rejestru w latach osiemdziesiątych XX w. oraz objęcia większości obszaru wsi zapisami miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Biorąc jednak pod uwagę, że wyniki dotyczą wsi, w której na 354 budynki aż 43⁴ znajduje się w rejestrze zabytków (12%), poziom odwołania do tradycji wydaje się niewystarczający. Jest to o tyle istotne, że w pozostałych wsiach powiatu poznańskiego do rejestru zabytków wpisanych zostało jedynie 10 budynków mieszkalnych (nie wliczając dworów, pałaców i zamków).

Rys. 3. Stopień odwołania budynków współczesnych do tradycyjnych form architektury lokalnej w latach 1945-1960, 1961-1990 i 1991-2015, źródło: P. Zierke

3. PRZYKŁADY WSPÓŁCZESNYCH REALIZACJI PROJEKTOWYCH SŁUŻĄCE IDEI ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

Pomimo istnienia dużej ilości budynków współczesnych, które w niewystarczającym stopniu odwołują się do kontekstu przestrzennego oraz lokalnych tradycji budowlanych, na terenie aglomeracji poznańskiej istnieją przykłady współczesnych realizacji projektowych, które w udany sposób łączą tradycyjne i nowoczesne formy architektoniczne. Wśród nich występują także takie obiekty, które wprowadzają idee

⁴ W Gołęczewie znajduje się 39 budynków mieszkalnych i 4 użyteczności publicznej wpisane do rejestru zabytków województwa wielkopolskiego.

zrównoważonego rozwoju w przestrzeniach aglomeracji poznańskiej podnosząc ich atrakcyjność i potencjał.

Ciekawą inicjatywą zrealizowaną w 2013 r. na terenie podpoznańskiej miejscowości Czerwonak jest tzw. Dziewicza Baza – miejsce aktywnego wypoczynku zlokalizowane na najwyższym wzniesieniu Puszczy Zielonki – Dziewiczej Górze. Zespół budynków, których koncepcję wykonali Radosław Berek, Julita Kielak, i Agnieszka Rosochowicz, a projekt zrealizował Marek Sokolnicki stanowi bazę wypadową do wieży widokowej zlokalizowanej na wzniesieniu. Posiada bogatą funkcję w tym sale szkoleniowe i warsztatowe, lokal gastronomiczny, wiatę na ognisko dla ok. 100 osób, plac zabaw wykonany z naturalnych materiałów, ścieżkę zmysłów oraz wiklinowy labirynt.

Rys. 4. Dziewicza baza, źródło: P. Zierke

Zespół budynków został zaprojektowany w konstrukcji drewnianej w taki sposób, że budynek znakomicie wpisuje się w naturalne otoczenie, a poza tym odwołuje się między innymi materiałem, skalą i geometrią dachu do historycznego budynku istniejącego w sąsiedztwie. Tradycyjne technologie budowlane: drewniana konstrukcja, oraz kryty gontem dach w udany sposób łączą się z nowymi technologiami, np. panelami fotowoltaicznymi. Dzięki interesującej formie oraz dużemu potencjałowi funkcjonalnemu ukryty w lesie zespół jest nie tylko miejscem integrującym lokalną społeczność, ale także stanowi atrakcyjną przestrzeń dla osób zamieszkujących aglomerację poznańską. Na terenie bazy odbywają się zajęcia „zielonej szkoły”, gry terenowe, warsztaty śpiewu, warsztaty dla dzieci, lekcje rękodzieła, plenery malarskie, grille, ogniska, zajęcia jogi w lesie, biegi przełajowe, itp. W jednym z budynków

swoją działalność prowadzi Fundacja ZAMIASTem, której „celem jest promowanie, inicjowanie i wspieranie działań na rzecz zrównoważonego rozwoju osobistego i społecznego oraz poszukiwanie twórczych rozwiązań umożliwiających trwały rozwój na poziomie indywidualnym, lokalnym i globalnym.”⁵ W 2015 r. zespół budynków otrzymał I nagrodę w konkursie poznańskiego oddziału Towarzystwa Urbanistów Polskich na najlepiej zagospodarowaną przestrzeń publiczną w Wielkopolsce. Nagroda została przyznana „za stworzenie w rejonie Dziewiczej Góry (gmina Czerwonak) wyjątkowego miejsca w atrakcyjnej formie, służącego m.in. edukacji przyrodniczej dla przedszkoli, szkół podstawowych i gimnazjów oraz aktywnemu wypoczynkowi na łonie przyrody.”⁶

Rys. 5. Świetlica wiejska w Rakowni, źródło: P. Zierke

W 2011 r. zakończyła się przebudowa tzw. Łysego Młyna położonego między Poznaniem a Biedruskiem. Stary młyn został odrestaurowany i przebudowany oraz zaadaptowany na centrum edukacji przyrodniczej. Na jego trzech kondygnacjach

⁵ źródło: strona internetowa Fundacji ZAMIASTem: <https://zamiastem.wordpress.com/o-fundacji/> - dostęp: 02-05-2016 r.

⁶ źródło: strona internetowa TUP – oddział w Poznaniu: <http://tup.poznan.pl/konkursy/Konkurs-na-najlepiej-zagospodarowana-przestrzen-publiczna-w-Wielkopolsce/2015-5> - dostęp: 02-05-2016 r.

mieszczą się ekspozycja dotycząca ochrony chrząszcza zwanego pachnicą dębową, laboratorium leśne, oraz wystawa zdjęć owadów. W otoczeniu obiektu zrealizowano ścieżkę edukacyjną dotyczącą roli wody w przyrodzie. Obiekt jest nieodpłatnie udostępniany uczniom i studentom do realizacji zajęć „zielonej szkoły”, przyrody, geografii, czy biologii. Inwestycja została uznana w 2011 r. za Modernizację roku w dziale „Kultura” w Ogólnopolskim głosowaniu internetowym na najpopularniejsze modernizacje w Polsce organizowanym przez Stowarzyszenie Ochrony Narodowego Dziedzictwa Materialnego.

Inną interesującą realizacją łączącą tradycyjne otoczenie z nowoczesnym zagospodarowaniem terenu jest powstały w 2012 r. Park orientacji przestrzennej w Owińskach zaprojektowany przez Macieja Jakubowskiego, Szymona Wytykowskiego i Renatę Gilmore. Park jest częścią zabytkowego założenia klasztornego oo. cystersów i obecnie należy do Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego dla Dzieci Niewidomych. Chodząc po parku dzieci z dysfunkcjami wzroku nabierają umiejętności samodzielnego poruszania się w mieście, dzięki odpowiednio dobranym roślinom, nawierzchniom, oraz urządzeniom. Jest to największy tego typu obiekt w Europie o powierzchni 3 ha. W 2013 inwestycja została uznana za jeden z siedmiu cudów funduszy europejskich w kategorii Miejsce przyjazne dzieciom w konkursie Ministerstwa Rozwoju Regionalnego: Polska Pięknieje.⁷ W 2016 r. zakończyła się rozbudowa istniejącego budynku zakładu opiekuńczo-leczniczego. Nowe skrzydło bardzo dobrze wpisuje się w zabytkowe otoczenie, dzięki odpowiedniemu doborowi ceramicznych materiałów wykończeniowych, skali, oraz geometrii dachu, pozostając jednocześnie przykładem architektury nowoczesnej. Celem rozbudowy było m.in. *„kreowanie przestrzeni przyjaznej osobom niepełnosprawnym, [...] integrowanie osób niepełnosprawnych [...] ze społecznością lokalną, oraz kształtowanie postaw zrozumienia i akceptacji oraz przeciwdziałania dyskryminacji osób niepełnosprawnych [...]”*⁸

W 2011 r. otwarto na terenie Puszczy Zielonka tzw. „Hotelik Rozmaitości” w Pławnie. Stara, ponad stuletnia stajnia została przebudowana w sposób respektujący styl i tradycję lokalnej zabudowy oraz zaadaptowana na hotel i restaurację. Efektownym elementem nowej bryły budynku jest całkowicie przeszklona forma mieszcząca salę gastronomiczną, która pomimo użycia nowoczesnych materiałów – stali i szkła – świetnie współgra z historyczną „tkanką”. Obiekt stanowi świetne poszerzenie bazy turystycznej na terenie Puszczy Zielonki. W 2012 r. budynek zajął I miejsce w konkursie na najlepszy obiekt turystyki na obszarach wiejskich w Wielkopolsce w kategorii „Obiekt bazy noclegowej o charakterze wiejskim” organizowanym przez Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego, a w 2013

⁷ źródło: strona internetowa Portal Funduszy Europejskich: http://www.funduszeuropejski.e.2007-2013.gov.pl/dzialaniapromocyjne/Strony/Polska_pieknieje.aspx – dostęp: 03-05-2016 r.

⁸ źródło: strona internetowa projektu Owińska PoMocni: <http://www.projektowinska.pl> – dostęp: 30-06-2016 r.

r. stał się częścią Regionalnej Sieci Dziedzictwa Kulinarnego Wielkopolski oraz Europejskiej Sieci Regionalnego Dziedzictwa Kulinarnego.⁹

Budynkiem, który dzięki odwołaniom do tradycyjnych form architektonicznych miejsca lokalizacji podnosi jakość przestrzeni oraz służy idei zrównoważonego rozwoju, jest także świetlica wiejska w Rakowni projektu Filipa i Jacka Buszkiewiczów, wybudowana w 2011 r. Dzięki swojej skali, odpowiednio dobranym materiałom wykończeniowym, oraz detalowi obiekt doskonale dopełnia przestrzeń niewielkiej miejscowości sąsiadującej z Puszcą Zieloną. Nowoczesne wnętrze zostało ukryte za bramą przesłaniającą główne wejście. Obecnie świetlica jest miejscem integrującym lokalną społeczność. Odbywają się tutaj spotkania mieszkańców wsi, zebrania, bale i konferencje.

4. WNIOSKI

Prezentowane w pracy badania potwierdzają, że aglomeracja poznańska jest obecnie miejscem głębokich przemian związanych z osiedlaniem się mieszkańców Poznania na terenach podmiejskich. Zmiany te obejmują warstwy ekonomiczną, społeczną i ekologiczną oraz, co szczególnie warto odnotować, kulturową, a równowaga pomiędzy tymi elementami jest wielokrotnie zaburzana z powodów opisanych we wcześniejszych rozdziałach. Pomimo istnienia wieloletniego hasła zrównoważonego rozwoju w wielu miejscach komfort życia mieszkańców jest niski. Nie dostrzega się walorów ekologicznych, znaczenia terenów zielonych, współzystowania ludzi, fauny i flory, a przed dobro społeczne i równowagę ekologiczną przedkłada się interesy rozmaitych grup działających na terenach podmiejskich. Co więcej przykłady rozwoju zabudowy pokazują, że wśród tych zmian ginie bezpowrotnie spuścizna kulturowa zwłaszcza architektoniczna i urbanistyczna podpoznańskich wsi. Zabytkowa zabudowa mieszkalna jest coraz rzadszym zjawiskiem na terenach podmiejskich, a duże jej skupiska, jak choćby w przypadku Golęczone, nie są wykorzystywane jako wzorce dla form architektonicznych i urbanistycznych nowej zabudowy.

Na szczęście w ostatnich latach pojawiły się także inicjatywy, które służą szeroko pojętej idei zrównoważonego rozwoju oraz łączą tradycję z nowoczesnymi formami. Jest to często zasługa pasjonatów i coraz prężniej działających organizacji społecznych oraz funduszy zwłaszcza Unii Europejskiej, która promuje założenia zrównoważonego rozwoju. Pozostaje mieć nadzieję, że w przyszłości tego typu inicjatywy będą zjawiskiem powszechnym, a korzyści z takich inwestycji staną się bardziej dostrzegane i wykorzystywane w większym stopniu. Rozwój zrównowa-

⁹ źródło: strona internetowa Hoteliku Rozmaitości: <http://www.rozmaitosci.eu/o-nas> - dostęp: 03-05-2016 r.

żony jest pełny tylko wtedy gdy idzie w parze z poszanowaniem wieloletniej spuścizny kulturowej miejsca lokalizacji.

LITERATURA

- [1] Bonenberg W., *Urban sprawl jako zagrożenie tożsamości miasta*, Zeszyty Naukowe Politechniki Poznańskiej: Architektura i Urbanistyka, Zeszyt 23. Poznań, Wydawnictwo Politechniki Poznańskiej 2011, s.9-10.
- [2] Bonenberg W., Zierke P., *Dobra kultury współczesnej jako element krajobrazu powiatu poznańskiego*. Poznań, Wydawnictwo Wydziału Architektury Politechniki Poznańskiej 2014.
- [3] Burszta J. [red.], *Kultura ludowa Wielkopolski. Tom 2*. Poznań, Wydawnictwo Poznańskie 1964.
- [4] Głowacki T., *Wiejska świetlica w Rakowni*, Architektura-Murator 2012, nr 5, s. 70-75.
- [5] Janikowski R., Krzysztofek K., *Kultura a zrównoważony rozwój. Środowisko, ład przestrzenny, dziedzictwo w świetle dokumentów UNESCO i innych organizacji międzynarodowych*, Warszawa, Polski Komitet do spraw UNESCO 2009.
- [6] *Rejestr zabytków województwa wielkopolskiego [online]*, źródło: http://www.nid.pl/pl/Informacje_ogolne/Zabytki_w_Polsce/rejestr-zabytkow/zestawienia-zabytkow-nieruchomych/WLK-rej.pdf - dostęp: 22-08-2016.
- [7] Skoczek A., *Krakowska Karta Architektury Regionalnej*, Architektura 1987, Nr 1-2(435-436), s. 8.
- [8] *Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 maja 2003 r.* Dz.U. 2003, nr 80. pozn. 717 z późn. zm.
- [9] Zierke P., *Aktywizacja dworów, pałaców i zamków w Wielkopolsce – osiągnięcia i sukcesy*, Kulturowe i cywilizacyjne postawy Polaków: Krajobraz jako dorobek kulturowy, Lublin, Wydział Ogrodnictwa i Architektury Krajobrazu, Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie 2015, s. 116.
- [10] Zgodziński B., *Gościńce i zajazdy Wielkopolski*, Poznań, Krajowa Agencja Wydawnicza 1977.

THE USE OF ARCHITECTURAL HERITAGE TO RAISE THE QUALITY OF HUMAN ENVIRONMENT IN SUBURBAN AREAS

Summary

The depopulation of Polish cities and excessive settlements in suburban areas have a negative impact on the human environment. The expansion of low quality buildings, that are unrelated to the surrounding area in terms of architecture and urban planning, as well as new investments that negates the principles of sustainable development and focus primarily

on profits and not on the quality of use, lead to the degradation of traditional rural areas and intensify the environmental, social and economic problems. This process is also affected by the poor quality of law, planning and design errors, lack of proper supervision of the building process and low architectural awareness of Polish population. The pressure of chaotic modern buildings which are not related to the surrounding area leading to the loss of a centuries-old architectural heritage of suburban areas and disorder of local identity.

The paper presents results of research, that was carried out in the Poznan Metropolitan Area. Its main goal was to draw attention to the adverse trends in the human environment and to raise architectural awareness of space users in suburban areas. It is hoped to be achieved by defining the forms of traditional architecture and implementing them into modern buildings. These actions should in consequence recall local building traditions and reinstate architectural identity as well as aesthetic consistency of suburban areas. The positive examples of contemporary buildings, that though the use of architectural heritage enhance the quality of the human environment and serve the concept of sustainable development were also presented.